

Katja Seppä

OULUN KOULUKIRJASTON TILAN ARVIOIMINEN TUNNUSLUKUJEN AVULLA

OULUN KOULUKIRJASTON TILAN ARVIOIMINEN TUNNUSLUKUJEN AVULLA

Katja Seppä
Opinnäytetyö
Kevät 2023
Kirjasto- ja tietopalvelualan
tutkinto-ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Kirjasto- ja tietopalvelualan tutkinto-ohjelma

Tekijä: Katja Seppä

Opinnäytetyön nimi: Oulun koulukirjaston tilan arvioiminen tunnuslukujen avulla

Työn ohjaaja: Teija Harju

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Kevät 2023

Sivumäärä: esim. 26 + 3 liitettä

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli tutkia Oulun koulukirjaston tämänhetkistä tilaa tilastojen kautta. Pyrin selvittämään, poikkeako jonkun Oulun alueen koulukirjastot toisista alueista. Niteiden määrä Oulun koulukirjastossa kasvoi noin 78600 kappaleella, lainauksia oli noin 8400 enemmän ja lukudiplomin suorittaneita oli noin 970 enemmän.

Tietoperustassa käyn läpi koulukirjastojen tarkoitusta ja ohjeistusta. Tarkastelen myös koulukirjastojen tilannetta Suomessa sekä millaisia koulukirjastojen kehittämishankkeita on ollut. Tietoperustassa käyn läpi myös Oulun koulukirjastojen vaiheita sekä miten Oulun koulukirjasto on muodostunut. Kerron myös millaista yhteistyötä Oulun koulukirjasto, koulut sekä yleinen kirjasto tekevät.

Alueellisesti tarkasteltuna Oulun koulukirjastoilla ei ole suuria eroavaisuuksia. Koulukohtaisesti tarkasteltuna eroavaisuuksia on paljonkin. Lukudiplomin suorittaneiden määrä on kasvanut tarkastelujakson aikana, mutta luokkakohtaisesti katsottuna diplomin suorittaneiden määrä on pysynyt samankaltaisena.

Asiasanat: koulukirjastot, tunnusluvut, lukeminen, kehittämishankkeet

ABSTRAC

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Library and Information Services

Author: Katja Seppä

Title of thesis: Evaluating the state of the Oulu School Library using statistics

Supervisor: Teija Harju

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2023

Number of pages: 26 + 3

The purpose of my thesis was to investigate the current state of the Oulu School Library through statistics. My aim was to find out if the school libraries in any Oulu region are different from other regions.

In the theory, I review the purpose and guidelines of school libraries. I also examine the situation of school library systems in Finland and what kind of school library development projects there have been. In theory, I also go through the stages of Oulu's school libraries and how the Oulu school library has been formed. I also tell you what kind of cooperation the Oulu school library, the schools and the public library do.

Regionally, Oulu's school libraries do not have large differences. When looking at different schools, there are many differences. The number of people who have completed a reading diploma has increased during the inspection period, but the number of those who have completed a diploma has remained similar when viewed by category.

Keywords: School libraries, key figures, reading, development projects

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	KOULUKIRJASTOT.....	7
2.1	Koulukirjastojen tehtävä	7
2.2	Koulukirjastojen kehitys suomessa.....	8
2.3	Kehittämishankkeita	10
3	TOIMEKSIANTAJA.....	12
3.1	Oulun koulukirjaston lähtökohta ja kehitys.....	12
3.2	Oulun koulukirjaston toiminta	13
4	KOULUKIRJASTOJEN, KOULUJEN JA YLEISTEN KIRJASTOJEN YHTEISTYÖ OULUSSA	14
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	17
6	TILASTOT	18
6.1	Niteiden määrät.....	19
6.2	Lainausmäärät.....	20
6.3	Lukudiplomin suorittaneiden määrä.....	21
7	TULOKSET JA POHDINTA.....	23
	LÄHTEET.....	24
	LIITTEET	27

1 JOHDANTO

Monessa Suomen koulussa on koulukirjasto. Niiden tilat, kokoelmat ja käyttö vaihtelevat paljon eikä valtakunnallista, yhtenäistä linjausta ole. Parhaimmillaan koulukirjasto on innovatiivinen, viihtyisä oppimisen keskus, joka innostaa lapsia ja nuoria tiedonlähteille ja lukemaan. Koulukirjasto voi myös olla pieni, unohdettu huone jossain koulun uumenissa.

Pitemmän aikaan on ollut huoli suomalaisten lasten ja nuorten lukutaidon heikkenemisestä, joka käy ilmi PISA- ja PIRLS- tutkimuksista. Suomessa on hyvä yleisten kirjastojen järjestelmä, mutta se ei yksinään riitä. Yleinen kirjasto voi sijaita kaukana ja siellä käymiseen vaaditaan vapaaehtoisuutta ja viitseliäisyyttä. Koulukirjastot puolestaan sijaitsevat siellä missä oppilaat ovat ja siellä piiptaaminen on helppoa koulupäivän aikana.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tarkastella Oulun koulukirjastojen tämänhetkistä tilaa tilastojen ja tunnuslukujen avulla. Vertailun apuna käytin koulukirjastoille annettuja suosituksia sekä julistuksia. Opinnäytetyössäni vertailen Oulun koulukirjastoja keskenään sekä tarkastelen, onko alueellisesti Oulun koulukirjastoissa eroavaisuuksia. Oulun koulukirjastoille ollaan laatimassa uutta kehittämissuunnitelmaa vuosille 2023-2027, joten opinnäytetyöni on ajankohtainen ja sen tarkoituksena on auttaa löytämään kehittämiskohteita.

2 KOULUKIRJASTOT

Koulukirjastot ovat koulujen yhteydessä sijaitsevia kirjastoja, joiden kokoelmat ja materiaalit ovat koulun oppilaiden, opettajien ja muun henkilökunnan käytettävissä. Yleisistä kirjastoista poiketen koulukirjastoissa ei tavoitella mahdollisimman suuria lainauslukuja, vaan toiminta perustuu opetus-suunnitelmaan ja on pedagogisesti perusteltua. (Frantsi 2014.)

Vuonna 1998 hyväksyttiin UNESCON koulukirjastojulistus, jossa määriteltiin koulukirjastojen tehtävät, periaatteet sekä tavoitteet. Julistuksen mukaan koulukirjaston tehtävänä on tarjota oppilaille oppimista tukevia kirjoja, palveluita sekä muita välineitä. Sen pitäisi tukea oppilaita oppimaan kriittistä ajattelua sekä tiedon tehokasta käyttöä. Koulukirjaston tulee tarjota palvelujaan tasapuolisesti kaikille eikä sen toiminta saa syrjiä ketään. Koulukirjaston henkilökunnan tulisi olla pätevää sekä tietää roolinsa koulukirjastonhoitajana. Julistuksessa myös mainitaan, että koulukirjastotoiminnan pitäisi saada riittävää ja jatkuvaa rahoitusta. (UNESCO 1998.)

2.1 Koulukirjastojen tehtävä

International Federation of Library Associations and Institutions, myöhemmin käytetään lyhennettä IFLA, on laatinut ohjeistuksen koulukirjastoille. Ohjeistuksessa käydään läpi koulukirjastojen tehtäviä sekä mitä asioita tulisi ottaa huomioon koulukirjastotoiminnassa. Ohjeistus täydentää ja päivittää UNESCON koulukirjastojulistuksessa mainittuja asioita. (IFLA 2015.)

Koulukirjastojen tärkein tehtävä on tarjota tasapuolisesti kaikille koulun oppilaille ja henkilökunnalle pääsy tietoon sekä kirjallisuuteen. Parhaimmillaan koulukirjasto innostaa lukemaan sekä edesauttaa oppilaiden kriittisen ajattelukyvyyn kehittymistä. Koulukirjaston tulisi tarjota erilaisia resursseja oppimiseen sekä fyysistä että digitaalista aineistoa oppilaille. Koulukirjaston tiloihin tulisi olla kaikilla koulun oppilailla vapaa pääsy sekä sen tulisi olla turvallinen ympäristö kaikille. Kouluilla voi olla erityistarpeita ja koulukirjastojen tulisi vastata näihin tarpeisiin. (IFLA, 2015.)

Koulukirjastojen henkilökunnan tulisi olla koulutettuja sekä tehtäviensä tasalla. Heidän tulisi osata neuvoa oppilaita tiedonhaussa sekä löytää sopivaa kirjallisuutta. Koulukirjastojen rahoitus tulisi tulla valtiolta ja kunkin valtion tilanne tulisi ottaa huomioon. (IFLA, 2015.) Esimerkiksi suomessa on hyvä yleisten kirjastojen järjestelmä, joten yhteistyö koulukirjastojen ja yleisten kirjastojen välillä on osa hyvää koulukirjastoa. Yleisen kirjaston tarjonnalla voidaan täydentää koulukirjastojen tarjontaa. Kirjastoalan resurssit ovat varsin rajalliset, joten yhteistyöllä saadaan vähemmällä enemmän.

2.2 Koulukirjastojen kehitys suomessa

1990-luvulla havahduttiin siihen, kuinka vähän kirjoja luettiin äidinkielen tunneilla. Lukuvuoden aikana saatettiin lukea vain pari kokonaista teosta, joka oli aivan liian vähäinen määrä, jotta lukutaidon, kirjallisen tuntemuksen ja mielikuvituksen kehittymisen kannalta. Opetushallitus halusi korostaa kirjallisuuden ja lukemisen roolia, joten oppiaine äidinkieli sai uuden nimen äidinkieli ja kirjallisuus. (Sinko 2005, 31.)

Vuoden 2003 Pisa tutkimuksen yhteydessä koulujen rehtoreilta kysyttiin, kuinka kirjastomateriaalin puute tai heikkoudet haittaavat opetuksen järjestämistä. Tulosten perusteella suomen koulukirjastot olivat Norjan kanssa pohjoismaiden huonoimpia. Jopa 48 % suomen oppilaista kävivät koulua, joiden koulukirjastojen materiaalien puute haittasi opetusta. OECD- maiden välisessä vertailussa Suomi ei myöskään pärjännyt, sillä OECD- maiden välinen keskiarvo oli 37 %. (Kupari & Välijärvi 2005, 61–62.)

Koulukirjastojen materiaali oli vanhentunutta ja se haittasi opetusta. Suurin osa koulukirjaston materiaaleista oli vanhempaa kuin käyttäjänsä eivätkä koulukirjastot täyttäneet tehtävänsä. Koulukirjastojen tulisi olla oppimisen ja oppilaiden tukena sekä edesauttaa opetussuunnitelman toteuttamista. Materiaalin tulisi olla ajantasaista, monipuolista sekä helposti saatavilla. Uusi, ajantasainen aineisto on hankalasti löydettävissä, jos vanhentunutta ja tarpeetonta aineistoa on paljon. Pelkän uuden aineiston hankkiminen ei siis riitä, vaan vanhaa aineistoa tulisi myös poistaa. (Lauronen 2005 71, 83; Sinko 2005 31.)

Määrärahat ovat usein olleet tiukat, eivätkä ne ole olleet riittäviä koulukirjastojen kokonaisvaltaiseen kehittämiseen. Erilaiset kampanjat ja projektit ovat parantaneet koulukirjastojen tilannetta. Kampanjoiden avulla on muun muassa tarjottu koulujen ostettavaksi lasten ja nuorten kirjallisuutta pienellä omavastuusuudella. Valtio ja erilaiset järjestöt voivat tukea koulukirjastotoimintaa, mutta pääasiallisesti koulukirjastojen rahoitus pitäisi tulla oman kunnan koulutoimelta. Projektien ja hankkeiden huonona puolena onkin ollut se, että kunnissa on alettu ajattelemaan, että rahoitus tulisi valtiolta tai joltain muulta taholta. Valtiolla ei ole erikseen koulukirjastoille merkattua määrärahaa, vaan se tukee koulukirjastoja erilaisten projektien ja kampanjoiden avulla. (Sinko 2005 31–32.)

Suomessa ei ole valtakunnallista tahoa tai organisaatiota, joka vastaisi koulukirjastojen kehittämisestä ja toiminnasta suomessa. Vastuu koulukirjastoista on kokonaan kouluilla ja koulukirjastojen taso voi vaihdella saman kunnan sisällä. (Miettunen, 2018.) Suomessa toimi Suomen koulukirjasto ry, joka perustettiin koulukirjastojen kehittämisen tueksi. Yhdistyksen toiminta kuitenkin lakkautettiin kesällä 2019 jäsenmäärän vähentyessä. (Wikipedia 2022.)

Yhteistyötä yleisten kirjastojen, koulukirjastojen ja koulujen välillä voi olla monenlaista. Yleiset kirjastot voivat tarjota tietyille koululuokille tiedonhaun opastusta sekä tutustumiskäyntejä kirjastoon. Lisäksi erilaiset lukuvinkkaukset ovat suosittuja ja yleinen kirjasto voi koota erilaisia kirjapaketteja luokille. Lukudiplomit ovat myös suosittuja ja yleinen kirjasto voi laatia lukudiplomin sekä ylläpitää sitä.

Koulukirjastojen rooli tässä yhteistyössä on tarjota oppilaille helposti saatavaa materiaalia sekä mahdollisuuden päästä tietoon käsiksi. Koulukirjasto-opettaja voi toimia linkkinä opettajien sekä yleisen kirjaston kanssa sekä kertoa opettajille, mitä kaikkia palveluja erilaiset kirjastot voivat tarjota. Koulukirjastonhoitajien olisi myös hyvä olla mukana, kun kehitetään koulujen ja kirjastojen välistä yhteistyötä.

2.3 Kehittämishankkeita

90-luvulta lähtien on koulukirjastojen kehittämiseksi ja lasten ja nuorten lukuinnon lisäämiseksi ollut erilaisia hankkeita. Hankkeilla on pyritty kehittämään koulukirjastoja sekä löytämään keinoja, joilla lapset ja nuoret löytäisivät kirjallisuuden pariin. Seuraavaksi esittelen suurimpia hankkeita, niiden tavoitteita sekä mahdollisia tuloksia.

Oulun yliopiston humanistinen tiedekunta ja kasvatustieteitten tiedekunta toteuttivat vuosina 2012–2015 opetus- ja kulttuuriministeriön ohjelman, jonka tarkoituksena oli kehittää ja testata erilaisia tapoja innostaa lapsia ja nuoria lukemaan. Ohjelma sai nimekseen **Lukuinto** ja sen taustalla olivat PISA- ja PIRLS-tutkimuksissa ilmi tulleet suomalaisten lasten heikentynyt lukutaito. Ohjelmaan osallistui yhteensä 30 pilottikoulua ja -kirjastoa ympäri Suomea. Pilottipaikkakunnilla havaittiin, että lasten ja nuorten lukeminen lisääntyi sekä se oli monipuolisempaa. Hankkeen aikana laadittiin Lukuinto-opas, josta löytyy vinkkejä ja keinoja, kuinka lapsia ja nuoria saadaan innostettua lukemaan. (Lukuinto-opas 2015 8–9.)

Suomen kulttuurirahasto käynnisti vuonna 2017 **Lukuklaani**-hankkeen, jonka aikana se lahjoitti Suomen jokaiselle ala- ja yhtenäiskoululle 50 kirjan kirjapaketin. Kohderyhmänä olivat 3–4-luokkalaiset ja kirjapakettien teokset olivat kohdennettu tälle ikäryhmälle. (Lukemo 2021a.) Vuonna 2018 Lukuklaani laajeni käsittämään myös yläkoulut, jolloin yläkouluille lahjoitettiin 112 kirjan kirjapaketti (Lukemo 2021b). Ala- ja yläkoulut pystyivät valitsemaan mieleisen kirjapaketin muutamasta vaihtoehdosta. Lisäksi kirjapaketeissa oli muutama teos, jonka kaikki paketit sisälsivät. (Lukemo 2021c.) Lukuklaani hankkeen yhteydessä toteutettiin Lukuklaani-tutkimus. Tutkimuksessa kartoitettiin mitä ja miten kouluissa luetaan ja käsitelläänkö luettua koulussa. Lukuklaani hankkeen aikana järjestettiin myös koulukirjastojen kehittämiskilpailu. Kilpailun voittaneet koulut saivat rahaa koulukirjastojensa kehittämiseen. (Miettunen, 2018.) Kuvassa 1 on Lukuklaani-hankkeen logo.

KUVA 1. Kuvassa näkyy Lukuklaani-hankkeen logo. Kuvalähde: Lukemo

Lukuliike lähti liikkeelle vuonna 2017, kun opetus- ja kulttuuriministeriö kutsui koolle lukutaitofoorumin. Foorumiin kuului lukutaidon ammattilaisia ja heidän oli tarkoitus pohtia, mitä pitäisi tehdä suomalaisten lasten ja nuorten heikentyvälle lukutaidolle. Pohdinnan tuloksena Lukuliikkeelle muodostui neljä suuntaviivaa, lasten ja nuorten lukemaan innostaminen, kasvuyhteisöjen aktivoiminen lukutaidon tueksi, ammatillisten osaamisen ja yhteistyön vahvistaminen sekä lukemaan edistävien rakenteiden luominen. Lukuliike-kampanjan aikana kouluilla ympäri suomea järjestettiin muun muassa erilaisia työpajoja ja kirjailijavierailuja ja näin innostettiin lapsia ja nuoria lukemaan. (Lukuliike 2021.)

KUVA 2. Kuvassa näkyy Lukuliikeen logo. Kuvälähde: Lukuliike

Kansallinen lukutaitostrategia 2030 käynnistettiin vuonna 2020 ja se on osa opetushallituksen lukuliikettä. Lukutaitostrategia on pitkäaikainen hanke, jonka tavoitteena on, että Suomi olisi vuonna 2030 maailman lukutaitoisin maa. Strategiassa lukutaidolla tarkoitetaan monilukutaitoa, johon kuuluva tekstin lisäksi muun muassa audiovisuaaliset aineistot. Lukutaitostrategiaan kuuluu konkreettisia tavoitteita sekä toimenpiteitä. Lisäksi vastuutahot ja aikataulut määritellään. (Opetushallitus, 2021.) On mielenkiintoista seurata, millaiseksi Kansallinen lukutaitostrategia kehittyy ja millaisia hyötyjä sillä tulee olemaan. Koulukirjastoja ei ole erikseen otettu huomioon lukutaitostrategiassa. Olisi kuitenkin syytä pohtia, mikä voisi olla koulukirjastojen merkitys ja kuinka koulukirjastoja voitaisiin hyödyntää tavoitteeseen pääsemiseksi.

3 TOIMEKSIANTAJA

Tämän opinnäytetyön toimeksiantajana toimii Oulun koulukirjasto. Oulun koulukirjastoon kuuluu yli 80 peruskouluissa ja lukioissa sijaitsevaa kirjastoa. Oulun kaupungilla on tavoitteena, että jokaisessa Oulun koulussa toimisi oma koulukirjasto tai koulurakennuksessa sijaitisi Oulun kaupungin-kirjaston toimipiste. (Oulun koulukirjasto, viitattu 29.11.2021.)

3.1 Oulun koulukirjaston lähtökohta ja kehitys

Oulun koulukirjastojen nykyinen toiminta ja kehittäminen alkoi vuonna 2002, kun Oulussa alkoi **Tietoyhteiskunnan koulukirjasto- hanke**. Hankkeen tavoitteena oli kehittää koulukirjastojen koelmia, pedagogista toimintaa sekä fyysistä ympäristöä. Hankkeeseen osallistui yhteensä neljätoista koulua. Hankkeen ensimmäisessä vaiheessa hankittiin tietokanta ja kokoelmia arvioitiin ja karsittiin. Vanhentuneen aineiston tilalle hankittiin uutta aineistoa. (Kurttila-Matero, 2004 29-30.)

Vuoden 2007 loppuun mennessä Oulun koulukirjaston tietokantaan oli luetteloitu 25 koulun aineisto ja luettelointi työ jatkui Yhteistyö Oulun kaupunginkirjaston ja koulujen välillä alkoi muuttua organisoitummaksi ja **Kirjastoreitti** alkoi muodostua. Tulevaisuuden visiona oli, että jokaisella alueella toimisi oma alueinformaatikko, joka pystyisi antamaan tukea oman alueensa kouluille. (Oulun koulukirjasto 2008.) Kirjastoreitti esitellään myöhemmin tässä opinnäytetyössä.

Keväällä 2018 astui voimaan yleinen tietosuojasetus (GDPR). Asetuksen tarkoituksena on yhtenäistää tietosuojaa koskevaa lainsäädäntöä EU-maissa. Oulun koulukirjaston kohdalla asetuksen voimaantulo tarkoitti sitä, että Oulun koulukirjaston oma tietokanta päätettiin sulkea ja yhdistää se Outi-kirjastojen tietokannan kanssa. Koulukirjasto-opettajien oikeutta päästä katsomaan asiakastietoja rajoitettiin ja uusien kirjastokorttien tekeminen siirtyi yleisen kirjaston tehtäväksi. Tällä tavoin päästään siihen, että oppilaiden asiakastietoja pystytään käsittelemään asetusten määräämällä tavalla. (Valtakorpi 2021.)

Yhteisellä tietokannalla on myönteisiä vaikutuksia. Oppilailla on yksi kirjastokortti, joka käy niin koulukirjastoon kuin yleiseenkin kirjastoon. Myös kummankin kirjaston lainat näkyvät samassa paikassa, jolloin oppilaiden ja heidän vanhempien on helpompaa seurata lainojen määrää sekä eräpäiviä. Vanhempien on siis helpompaa opastaa ja muistuttaa lapsiaan vastuullisesta kirjastonkäytöstä! (Valtakorpi 2021.)

Vaikka tietokannat yhdistyivätkin, niin jotain pysyi samana. Koulukirjaston aineistoa pystyvät yhä lainaamaan vain oppilaat ja opettajat, eikä aineistoa voi lainkaan varata. Koulukirjaston kirjat palautetaan kouluun ja koulut huolehtivat itse palauttamattomista kirjoista ja niiden karhuamisesta. (Valtakorpi 2021.)

3.2 Oulun koulukirjaston toiminta

Koulukirjastot sijaitsevat ympäri Oulua ja ne ovat jaoteltu aluemallin mukaisesti pohjoiseen, itäiseen, eteläiseen ja keskiseen alueeseen. Jokaisella alueella on oma koulukirjastovastaavansa ja lisäksi lukiolla on oma koulukirjastovastaava. Koulukirjastovastaava toimii yhdyshenkilönä koulukirjasto-opettajien välillä ja on järjestämässä aluetapaamisia. Oulun koulukirjastoilla työskentelee myös yksi informaattikko, joka koordinoi kaikkea koulukirjastoon liittyvää. (Oulun kaupunki 2022a.)

Kouluissa toimii koulukirjasto-opettajia, jotka vastaavat koulukirjaston toiminnasta oman opetustyönsä ohessa. Heidän toimenkuvaansa kuuluu uuden aineiston hankinnan lisäksi koulukirjaston hoito, ja he vastaavat koulukirjastonsa kirjojen palautuksista, hyllytyksestä sekä aineiston karhuamisesta. Koulun muut opettajat voivat esittää hankintaehdotuksia tai olla muuten koulukirjastohoitajan tukena. (Oulun kaupunki 2022a.)

Oppimateriaalipalvelu lainaa koulujen käyttöön erilaisia välineitä sekä kirjasarjoja. Koulukirjastojen ei siis tarvitse käyttää rajallisia varojaan hankkimalla samaa kirjaa montaa kappaletta hyllyynsä. Oppimateriaalipalveluista pystyy myös lainaamaan maailmankoulun matkalaukkuja. Jokaisella matkalaukulla on oma teemansa ja sisällön avulla oppilaat pääsevät tutustumaan teemaan toiminnallisten harjoitusten kautta. (Oulun kaupunki 2022b.)

4 KOULUKIRJASTOJEN, KOULUJEN JA YLEISTEN KIRJASTOJEN YHTEISTYÖ OULUSSA

Kirjastoreitti on Oulun kaupunginkirjaston ylläpitämä sivusto, jonka tavoitteena on innostaa ja kannustaa oppilaita tiedonhankintaa sekä tukea heidän monilukutaitoansa. Se on reitti, jonka kautta kulkemalla lapsi kasvaa vastuulliseksi ja osaavaksi tietoyhteiskunnan jäseneksi. Muun muassa lähdekritiikki ja tiedonhankinta tulevat tutuiksi ja innokkaimmat voivat suorittaa lukudiplomin. Kirjastoreitti on tärkeä osa Oulun kaupunginkirjaston, varhaiskasvatuksen, perusopetuksen sekä lukioiden välistä yhteistyötä. (Oulun kaupunki 2021a.)

Kirjastoreitti sai alkunsa syksyllä 2008, kun haluttiin yhtenäistää kaupunginkirjaston, koulukirjaston sekä koulujen välistä yhteistyötä. Aikaisemmin yhteistyö oli pääosin ollut yksittäisten opettajien ja kirjastonhoitajien vastuulla, joten oppilaat eivät olleet tasa-arvoisessa asemassa. Kehittämällä kaupunginkirjaston ja koulujen välistä yhteistyötä haluttiin luoda kaikille tasavertainen mahdollisuus päästä tiedon äärelle. (Oulun koulukirjasto 2008, Oulun kaupunki 2021b.)

Matka kirjastoreitillä alkaa jo varhaiskasvatuksessa ja Oulun kaupungin kirjaston toimipisteet ottavat vastaan päiväkotij- ja esikouluryhmiä. Heille voidaan koota erilaisia kirjapaketteja tai esitellä kirjastoa ja neuvoa hyvän kirjastokäytön alkeita. Erilaiset satutunnit ja lukuhöperö-diplomi täydentävät lasten kirjallista kasvatusta. (Oulun kaupunki 2021c.)

Ensimmäisen ja toisen vuoden oppilaat pääsevät suorittamaan taitava kirjastokettu oppimiskokonaisuutta. Taitava kirjastokettu opettaa lapsia kirjastonkäytön saloihin. Kuvassa 3 on kirjastokettu, jonka voi löytää muun muassa Outi-kirjastojen lapsille suunnatusta oppaasta. Lapsi oppii kirjaston sääntöjä, mitä vastuuta oma kirjastokortti tuo sekä tunnistamaan erilaisia tiedonlähteitä. Ensimmäisen vuoden oppilaat myös vierailevat joko lähikirjastossa tai kirjastoautossa. (Oulun kaupunki 2021d, Oulun kaupunki 2021e.)

KUVA 3. Kuvassa on Kirjastokettu, joka on Outi-kirjastojen maskotti.

Kirjastomestari tutkimusretkellä on kolmannen ja neljännen vuoden oppilaiden oppimiskokonaisuus. Kirjastomestari osaa etsiä tietoa ja tietää mitä eroa on kaunokirjallisuudella ja tietokirjallisuudella. Tutkimusretkellä tutustutaan myös kirjaston lukitusjärjestelmään. Kolmasluokkalaisille järjestetään myös kirjavinkkaus. (Oulun kaupunki 2021d, Oulun kaupunki 2021f.)

Tiedonhaun maailmaan syvennyttään viidennellä ja kuudennella luokalla, sillä silloin on mahdollista saavuttaa tiedonhaun taitajin tittelin. Tiedonhaun taitaja osaa etsiä tietoa erilaisista lähteistä ja asiasanat ovat hänelle tuttuja. Lähdeluettelon tekemistä aletaan myös harjoitella ja e-aineistot tulevat tutuiksi. Lähdekritiikkiä myös harjoitellaan. (Oulun kaupunki 2021g.)

Verkkotiedon jäljillä kokonaisuudessa 4.–6. luokkalaiset pääsevät tarkemmin tutustumaan tiedonhaluun internetistä, tutustumaan tarkemmin e-aineistoihin ja arvioimaan, mikä on luotettava lähde ja mikä ei. Lisäksi tekijänoikeuskysymykset tulevat tutuiksi ja pohditaan, että saako kaikkia internetistä löydettyjä kuvia käyttää. (Oulun kaupunki 2021h.)

Yläkouluun mentäessä tiedonhaun taitoja täydennetään ja seiskaluokkalaisille järjestetään tiedonhaun opetusta. Yläkoululaiset voivat suorittaa Valopäät verkossa- oppimiskokonaisuuden. Oppimiskokonaisuuden tarkoituksena on, että oppilaat osaavat arvioida lähteiden luotettavuutta sekä tietävät tekijänoikeuksiin liittyviä seikkoja. Tavoitteena myös on, että erilaisia tietolähteitä käytetään monipuolisesti. Yläkoululaisille ja toisen asteen opiskelijoille on myös **Eväitä opiskeluun-** sivusto, johon on koottu kattavasti tietoa tiedonhankintaan ja tietolähteisiin liittyvää aineistoa (Oulun kaupunki 2023a).

Oulun kaupungin kirjastolla on muutama toimipiste samassa rakennuksessa kuin peruskoulu. Näillä kouluilla ei ole omaa koulukirjastoa, vaan yleinen kirjasto huolehtii myös koulukirjastojen tehtävistä. Oulussa näitä kirjastoja kutsutaan kombikirjastoiksi. Parhaimmillaan kombikirjastot tarjoavat oppilaille kummankin kirjaston hyvät puolet. Yleisen kirjaston laaja, ajantasainen aineisto yhdistyy koulukirjaston läheisyyteen ja helppoon saatavuuteen. Tällaisissa yhdistelmäkirjastoissa pitää kuitenkin muistaa, että koulukirjastoille annetut erikoispiirteet toteutuvat (Fratsi 2014).

Oulun kaupunginkirjaston sekä Oulun koulujen väliseen yhteistyöhön kuuluu myös se, että oppilaiden on helppo saavuttaa kirjasto. Jokaisen peruskoulun läheisyydessä sijaitsee kirjaston toimipiste. Jos koulua lähimpään kirjastoon on yli 1,3 kilometriä matkaa, niin kirjastoauto vierailee koululla (Oulun kaupunki 2023b).

Oppilaiden on mahdollista suorittaa kirjallisuudiplomi. Kirjallisuudiplomissa oppilaat lukevat joka vuosi kuusi kirjaa kirjallistasta ja tekee siihen kuuluvia tehtäviä. Oppilaat voivat valita kirjoja myös lukudiplomin ulkopuolelta, mutta opettajan täytyy hyväksyä kirja. Opettajien tulee myös tarkistaa tehtävät. Oulun kaupunginkirjasto huolehtii diplomiin liittyvistä materiaaleista sekä diplomin päivittämisestä (Oulun kaupunki 2023c).

Koulukirjastojen ei välttämättä tarvitse hankkia samaa teosta montaa nidettä, sillä oppimateriaalikeskuksella on kirjapaketteja, joita se lainaa kouluille. Lisäksi Outi-kirjastoilla on laaja kokoelma ja sieltä lainaaminen on helppoa. On hyvä muistaa, etteivät yleinen kirjasto ja koulukirjastot kilpaile keskenään, vaan täydentävät toisiaan. Kummankin tavoitteena on innostaa lapsia ja nuoria lukemaan ja yhteistyöllä se on helpompaa.

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Opinnäytetyössäni selvitän Oulun koulukirjastojen tilaa tällä hetkellä sekä onko eri alueiden välillä suuria eroavaisuuksia. Tarkastelen koulukirjastojen tilaa tilastojen kautta, joten opinnäytetyöni on kvantitatiivinen. Kvalitatiiviset piirteet, kuten koulukirjastojen viihtyvyys ja kokoelman laatu olen rajannut opinnäytetyöstäni pois, sillä se vaatisi erilaista lähestymistapaa ja olisi oma aiheensa.

Tutkittavat tilastot olen saanut Helena Valtakorvelta, joka työskentelee Oulun koulukirjastojen informaattikkona. Tilastojen käsittelyssä käytän hyödykseni Microsoft Excel-ohjelmaa, joka on taulukoiden käsittelyohjelma. Excelin avulla pystyn käsittelemään helposti laajojakin tilastoja sekä löytämään niistä oleelliset tiedot.

Saamistani tilastoista päätin hyödyntää opinnäytetyössäni koulujen oppilasmääriä, nidemääriä, lainauslukuja sekä lukudiplomin suorittaneiden määriä. Näiden lukujen avulla pystyin muodostamaan kokonaiskuvaa koulujen tilanteesta. Koska käsiteltäviä kouluja on useita, päätin tarkastella Oulun koulukirjastojen tilannetta pääasiassa alueellisesti ja verrata niitä kaikkien Oulun koulukirjastojen lukuihin. Tämä helpottaa aineiston vertailua sekä antaa selkeämmän kokonaiskuvan. Yksittäisiä kouluja nostan kuitenkin esiin, jos näiden tilastot selkeästi eroavat muiden koulujen tilastoista.

Kaikista kouluista en saanut kaikkia tarvittavia tilastoja, joten nämä koulut rajaan pois. Oulun koulukirjastoihin kuuluu myös Tiernan- koulun yksiköt, mutta nämä koulut rajaan pois, sillä ne ovat erikoisyksiköitä ja niiden koulukirjastojen toiminta on erilainen kuin muiden koulukirjastojen. Oulun lukioiden tilastot rajaan myös pois, joten tarkastelen vain peruskoulujen tilastoja.

Raportin rakensin niin, että tilastojen esittämisosuuden sekä tulokset voidaan tarvittaessa esittää itsenäisenä raporttina. Tämän vuoksi luvussa 6 voi olla saman asian toistoa kuin luvussa 5. Tämän teen toimeksiantajan toiveesta.

6 TILASTOT

Tässä raportissa tarkastelen Oulun koulukirjastojen tilannetta tilastojen kautta. Olen saanut käsiteltäväksi lukuja lukuvuosilta 2017–2018 2019–2020 ja 2020–2021. Tilastot ovat sisältäneet koulun oppilaiden määrät, niteiden määrät, lainausmäärät sekä lukudiplomin suorittaneiden oppilaiden määrät. Jokaiselta vuodelta en ole saanut kaikkia tilastoja ja osalla kouluista kaikkia lukuja ei ole ollut mukana. Olen kuitenkin ottanut huomioon tämän tilastoja analysoidessa ja luonnut yhtenäisen kokonaiskuvan Oulun koulukirjastojen tilasta.

Olen analysoinut yhteensä 64 peruskoulu tilastoja. Alkujaan kouluja oli enemmän, mutta jätin pois tarkastelusta lopettaneet koulut. Näistä kouluista saadut tilastot näkyvät liitteissä olevissa tilastoissa ja ovat merkittäviä. Tiernan kouluun kuuluvat yksiköt jätin myös pois, sillä ne ovat erityiskouluja ja niiden toimintaan kuuluvat omat erityispiirteensä Oulun lukioiden koulukirjastot kuuluvat myös Oulun koulukirjastoihin. Aineistoin laajuuden vuoksi rajasin nämä kuitenkin pois. Kouluista 11 sijaitsee samassa rakennuksessa yleisen kirjaston kanssa ja näillä kouluilla ei ole omaa erillistä koulukirjastoa. Näiden koulujen osalta tarkastelen vain lukudiplomin suorittajien määrää.

Oulun koulut on jaettu neljään eri alueeseen; pohjoiseen, itäiseen, eteläiseen ja keskiseen alueeseen. Raportissa tarkastelen pääasiassa eri alueiden välisiä eroja sekä poikkeako jokin alueista selkeästi toisista alueista. Koulukohtaisia tilastoja en käy läpi, sillä kouluja on paljon. Raportissa otan kuitenkin esiin sellaisia koulukirjastoja, jotka erottuvat selkeästi muista sekä pohdin mahdollisia syitä.

Oppilaiden määrä on jokaisessa tilastossa erilainen, sillä niistä jokaisesta taulukosta on poistettu sellaiset koulut, joista ei ole ollut kaikkia tietoja. Alueellisesti tarkasteltuna tilastot ovat todenmukaisempia, kun niiden oppilasmäärissä ei ole sellaisten koulujen oppilaita, joiden koulusta en ole saanut kyseistä tilastoa.

6.1 Niteiden määrät

Taulukossa 1 on esitetty nidemääriin liittyvät luvut. Keskisellä alueella on nidettä/oppilas luku kasvanut selkeästi eniten. Koulukohtaisia tilastoja katsoessa huomaa, että keskisellä alueella sijaitseva Oulun kansainvälisen koulun koulukirjastoon on tullut paljon uusia niteitä sekä että nidettä/oppilas luku kasvoi 33,2 niteellä/oppilas. Taustalla on keväällä 2018 tehty luettelointiprojekti, jota olin mukana tekemässä.

Pohjoisen alueen koulukirjastoille on myös hankittu keskimääräistä paremmin uusia kirjoja. Oppilasmäärät pohjoisen alueen kouluilla on keskisen alueen kouluja suuremmat, joten siksi nide/oppilas luku on paljon pienempi kuin pohjoisella alueella kuin keskisellä alueella. Itäisen ja eteläisen alueen kouluissa niteiden määrä on myös kasvanut sekä niteitä/oppilas luvut ovat kummallakin alueella suurempia.

Alue	Oppilaita 17-18	Oppilaita 19-20	Niteitä 17-18	Niteitä 19-20	Nidettä/Oppilas 17-18	Nidettä/oppilas 19-20	Nidettä/Oppilas muutos	Niteitä muutos
Pohjoinen	3755	3777	23637	46722	6,3	12,4	6,1	23085
Itäinen	2843	2790	15546	25796	5,5	9,2	3,8	10250
Keskinen	2216	2282	18831	46283	8,5	20,3	11,8	27452
Eteläinen	3964	3905	18367	36176	4,6	9,3	4,6	17809
Yhteensä	12778	12754	76381	154977	6,0	12,2	6,2	78596

Taulukko 1. Nide ja Nide/oppilas määrät alueellisesti

Nidettä/Oppilas luvun ongelmallisuus on siinä, että kouluissa, joissa on suuri oppilasmäärä, pitää hankkia enempi uusia niteitä kuin pienen koulun, jotta kyseinen luku suurenisi. On siis hyvä muistaa, vaikka jonkun koulun nidettä/oppilas luku ei olisi kasvanut paljoa, niin silti uusia niteitä on voitu hankkia runsaasti. Usein koulukirjastojen budjetti on varsin rajallinen eikä koulukirjastoja ole mahdollista kehittää paljoa. Siksi on tärkeää muistaa, että oppimateriaalikeskuksesta pystyy lainamaan kirjoja ja tarvikkeita. Myös hyvä yhteistyö yleisen kirjaston kanssa on tärkeää ja auttaa kompensoimaan heikkoa koulukirjastokokoelmaa.

On miellyttävää nähdä, että jokaisella alueella on niteiden määrä kasvanut. Lisäksi koulukohtaisia tilastoja tarkastellessa huomaa, että jokaisen koulukirjastoon on hankittu uusia niteitä. Tilastot eivät kuitenkaan kerro kaikkea, sillä siitä ei näe esimerkiksi eri nimekkeiden määrää tai niteiden kuntoa. Hyvään kokoelmanhoitoon kuuluu myös huonokuntoisten ja vanhentuneiden kirjojen poisto, jotta kiinnostava ja ajantasainen aineisto pääsee esiin.

6.2 Lainauserät

Taulukossa 2 on esitetty lainausmääriin liittyvät luvut. On huomattavaa, että lainausta/oppilas luvut ovat pysyneet lähestulkoon samoina. Koulukohtaisia tilastoja katsoessa huomaa, että joissain kouluissa lainausta/oppilas määrät ovat kasvaneet paljon, mutta toisissa kouluissa vastaavasti luvut ovat pienentyneet, joten keskiarvo alueellisesti on pysynyt melkein samana. Korona-epidemia on mahdollisesti vaikuttanut lainauslukuihin, sillä osa oppilaista oli etäopetuksessa keväällä 2020.

Lainauserissä ei ole alueellisesti suuria muutoksia. Yksittäisissä kouluissa lainauserät ovat muuttuneet paljonkin. Lainauserissä on ollut eniten kasvua keskisellä sekä eteläisellä alueella. Kansainvälisen koulun lainauserät kasvaneet paljon. Kokoelmiin kuulu paljon vieraskielisiä kirjoja ja osa oppilaista ei osaa suomea.

Alue	Oppilaita 19-20	Oppilaita 20-21	Lainaus 19-20	Lainaus 20-21	Lainausta/Oppilas 19-20	Lainausta/Oppilas 20-21	Lainausta/Oppilas muutos	Lainaus muutos
Pohjoinen	3880	3937	13148	13410	3,4	3,4	0,0	262
Itäinen	2790	2796	12103	13067	4,7	4,7	0,0	964
Keskinen	2282	2728	9963	11533	4,4	4,2	-0,1	1570
Eteläinen	4263	4610	12511	18140	2,9	3,9	1,0	5629
Yhteensä	13215	14071	47725	56150	3,6	4,0	0,4	8425

Taulukko 2. Lainauserien ja Lainausta/oppilas määrät alueellisesti.

Lainausluvut ovat todellisuudessa suuremmat, sillä tilastoissa eivät näy muun muassa käsilainat. Mahdollista on myös, että ei lainata sähköisen järjestelmän kautta, vaikka koulukirjastossa olisi sellainen käytössä. Varsinkin luokissa olevat kirjat on helpompaa lainata vain käsilainana kuin mennä lainaamaan se kirjastojärjestelmän kautta. Koulukirjasto voi hyvinkin sijaita toisella puolen koulua kuin luokkahuone.

Yhteistyö yleisen kirjaston kanssa vaikuttaa myös lainauslukuihin. Jokaisen Oulun koulun läheisyydessä sijaitsee kaupunginkirjaston toimipiste, tai kirjastoauto vierailee koululla. Osa oppilaista voi mieluummin käyttää yleisen kirjaston palveluja kuin koulukirjaston.

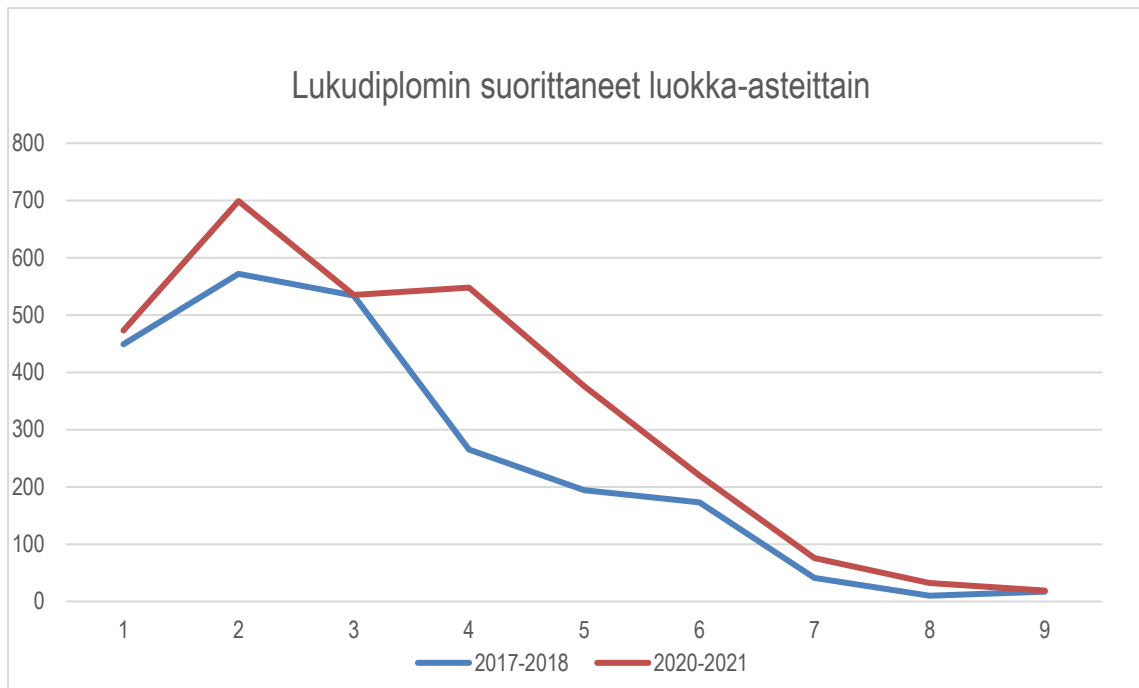
6.3 Lukudiplomin suorittaneiden määrä

Taulukossa 3 on esitetty lukudiplomien suorittaneiden määrä. Keskisellä alueella on selkeästi vähiten lukudiplomin suorittaneita, eikä diplomien suorittaneiden määrä ole kasvanut paljoa. Itäisellä- ja pohjoisella alueella on lukudiplomeiden suorittaneiden oppilaiden määrä kasvanut selkeästi eniten.

Alue	Oppilaita 17-18	Oppilaita 20-21	Lukudiplomit 17-18	Lukudiplomit 20-21	Diplomeita % 17-18	Diplomeita % 20-21	Diplomien muutos	Diplomien muutos %
Pohjoinen	6323	6492	760	1108	12,0 %	17,1 %	348	5,0 %
Itäinen	5249	5922	451	836	8,6 %	14,1 %	673	5,5 %
Keskinen	3801	4338	308	350	8,1 %	8,1 %	42	0,0 %
Eteläinen	4892	5194	490	684	10,0 %	13,2 %	194	3,2 %
Yhteensä	20265	21946	2009	2978	9,9 %	13,6 %	969	3,7 %

Taulukko 3. Lukudiplomin suorittaneiden määrät alueellisesti.

Kaavio 1 kuvaa, kuinka diplomien suorittaneiden määrä vähenee, mitä ylemmästä luokka-asteesta on kyse. Toisen luokan oppilaat suorittavat eniten diplomeita, mutta yhdeksännen vuoden oppilasta vain muutama suorittaa sen. Neljännen vuoden jälkeen diplomien suorittaneiden määrä alkaa vähenemään paljon. Kaaviosta on myös havaittavaa, että lukudiplomin suorittajien määrä on lisääntynyt melkein jokaisella luokka-asteella.

Kaavio 1. Lukudiplomin suorittaneet luokka-asteittain.

Koulukohtaisesti tarkasteltuna on paljon sellaisia kouluja, joissa ei ole lainkaan suoritettu diplomia. Tietoteknisten ongelmien vuoksi kaikkia lukuja ei ole saatu. Mahdollista myös on, että kaikki koulut eivät ole ilmoittaneet lukudiplomin suorittaneiden määriä tai kouluissa ei ole innokkaita diplomien suorittajia. Opettajilla on myös tärkeä rooli diplomien suorittamisen kanssa, sillä he hyväksyvät luetut kirjat ja tehdyt tehtävät. Tilastoista ei selviä, kuinka aktiivisesti opettajat ohjaavat oppilaita lukudiplomin pariin. Opettajat voivat kokea, että lukudiplomi tuottaa lisää työtä ja siksi eivät kannusta kovin aktiivisesti oppilaita suorittamaan diplomia.

Lukudiplomin osalta on myös hyvä muistaa se, että se on vain yksi keino innostaa ja motivoida lapsia lukuharrastuksen pariin. Lapsia on hyvä kannustaa ja kehua, vaikka he olisivat suorittaneet vain osan diplomista tai lukevat kirjoja lukudiplomin ulkopuolelta. On hyvä myös muistaa, että opettajat voivat hyväksyä lukudiplomiin sellaisiakin kirjoja, joita ei ole lukudiplomin kirjastoissa.

7 TULOKSET JA POHDINTA

Mikään alue ei selkeästi erotu muista. Koulukohtaisia tilastoja vertaillen vaihtelua oli enemmän. Niteiden määrän ja lukudiplomin suorittaneiden määrä on kasvanut, mikä kertoo, että koulukirjastoja on saatu kehitettyä ja sillä on ollut positiivisia vaikutuksia lasten ja nuorten lukemaan innostamiseen. Lainausluvut eivät ole paljoa muuttuneet ja niihin on vaikuttanut moni asia, kuten se että osassa kouluissa ei ole lainattu sähköisen järjestelmän kautta.

Opinnäytetyössäni ei käsitellä lainkaan koulukirjastojen kokoelman laatua ja kuinka monta eri nimikettä niissä on. Tämä olisi mielenkiintoinen tutkimuskohde ja täydentäisi opinnäytetyössäni saatuja tuloksia. Kansallisen lukutaitostrategian toteutumista on mielenkiintoista seurata. Olisi hyvä myös pohtia, kuinka tätä voitaisiin toteuttaa koulukirjastoissa ja kuinka koulukirjastotkin saataisiin siihen mukaan. Koulukirjastojen välistä yhteistyötä muiden tahojen kanssa kannattaa kehittää sekä olisi hyvä pohtia, voisivatko esimerkiksi lähikuntia koulukirjastot tehdä yhteistyötä ja millaista se voisi olla.

Koulukirjastojen haasteita ovat resurssien vähyys. Henkilökuntaa kouluissa on vähän ja koulukirjastotyöhön käytettävä työaika on hyvin vähäistä. Lisäksi rahalliset resurssit koulukirjastoilla on usein hyvin pienet ja koulukirjastoja kehitetään lähinnä erilaisten hankkeiden kautta.

Lasten ja nuorten heikentyvästä lukutaidosta pitäisi puhua enemmän sekä asialle pitäisi tehdä jotain. Resursseja lasten ja nuorten lukutaidon parantamiseen tarvittaisiin enemmän, jotta lapsia ja nuoria ehdittäisiin innostamaan ja kannustamaan lukemisen ja kirjallisuuden pariin. Monilukutaitoa pitäisi kehittää kertomalla lapsille, mitä kaikkea lukutaitoon kuuluu. Pelkkä mekaaninen lukutaito ei riitä nyky maailmassa. Hyvä ja monipuolinen lukutaito vaikuttaa itsensä ilmaisuun sekä kartuttaa sanavarastoa. Se auttaa ymmärtämiseksi tulemisessa sekä vuorovaikutuksessa.

LÄHTEET

Frantsi, H. Kolu & Salminen. 2014. Hyvä koulukirjasto. Viitattu 21.12.2022, https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/hyvakoulukirjasto2014_1.pdf

IFLA. 2015. IFLA School library guidelines. Viitattu 22.12.2022, <https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/school-libraries-resource-centers/publications/ifla-school-library-guidelines.pdf>

Kupari, P. & Välijärvi. 2005. Osaaminen kestäväällä pohjalla. Pisa 2003 Suomessa. Viitattu 6.12.2018, <https://ktl.jyu.fi/vanhat/julkaisut/julkaisuluettelo/julkaisut/2005/d072>

Kurttila-Matero, E. 2004. Projektisuunnitelma ja toiminnan organisointi. Teoksessa Eeva Kurttila-Matero (toim.) Tietoyhteiskunnan koulukirjasto, ossaakko nää aatella. Helsinki: BTJ kirjastopalvelu, 27-32

Lauronen, K. 2005. Koulukirjastokokoelman hoito. Teoksessa Liisa Niinikangas (toim.) Koulukirjastohoidon opas. Helsinki: BTJ kirjastopalvelu, 71-88

Lukemo 2021a. Alakoulujen lukuklaani. Viitattu 8.12.2021, <https://lukemo.fi/lukuintoa/lukuklaani/alakoulu/>

Lukemo 2021b. Yläkouluken lukuklaani. Viitattu 8.12.2021, <https://lukemo.fi/lukuintoa/lukuklaani/ylakoulu/>

Lukemo 2021c. Kirjapaketit. Viitattu 8.12.2021, <https://lukemo.fi/lukuintoa/lukuklaani/alakoulu/>

Lukuinto-opas. 2015. Oulu: Oulun yliopisto. https://lukuinto.fi/media/materiaalit/lukuinto_opas.pdf

Lukuliike 2021. Lukuliikkeen tausta. Viitattu 9.12.2021, <https://lukuliike.fi/lukuliikkeen-tausta/>

Miettunen, M. 2018. Koulukirjastoja tarvitaan lukutaidon tukemiseen. Viitattu 22.12.2022, <https://suomenkirjastoseura.fi/kirjastolehti/koulukirjastoja-tarvitaan-lukutaidon-tukemiseen/>

Opetushallitus. 2021. Kansallinen lukutaitostrategia 2030. Viitattu 22.12.2022, https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/kansallinen_lukutaitostrategia_2030_0.pdf

Oulun kaupunki 2021a. Tervetuloa kirjastoreitille. Viitattu 24.11.2021, <https://www.ouka.fi/oulu/kirjastoreitti/etusivu>

Oulun kaupunki 2021b. Kirjastoreitti ja yhteistyö Oulussa. Viitattu 24.11.2021, <https://www.ouka.fi/oulu/kirjastoreitti/kirjastoreitti-ja-yhteisty-oulussa>

Oulun kaupunki 2021c. Lukumetka – varhaiskasvatus ja esiopetus. Viitattu 24.11.2021. <https://www.ouka.fi/oulu/kirjastoreitti/varhaiskasvatus-ja-esiopetus>

Oulun kaupunki 2021d. Alakoulun kirjastoreitti. Viitattu 25.11.2021. <https://www.ouka.fi/oulu/kirjastoreitti/alakoulu>

Oulun kaupunki 2021e. Taitava kirjastokettu. Viitattu 25.11.2021. <https://www.ouka.fi/oulu/kirjastoreitti/taitava-kirjastokettu>

Oulun kaupunki 2021f. Kirjastomestari tutkimusretkellä. Viitattu 25.11.2021. <https://www.ouka.fi/oulu/kirjastoreitti/kirjastomestari-tutkimusretkella>

Oulun kaupunki 2021g. Tiedonhaun taitaja. Viitattu 25.11.2021. <https://www.ouka.fi/oulu/kirjastoreitti/tiedonhaun-taitaja>

Oulun kaupunki 2021h. Verkkotiedon jäljillä. Viitattu 25.11.2021. <https://www.ouka.fi/oulu/kirjastoreitti/verkkotiedonjaljilla>

Oulun kaupunki 2022a. Aluevastaavat ja koulukirjasto-opettajat. Viitattu 22.12.2022. <https://www.ouka.fi/oulu/kirjastoreitti/aluevastaavat-ja-koulukirjasto-opettajat>

Oulun kaupunki 2022b. Oulun sivistys- ja kulttuuripalveluiden oppimateriaalipalvelut. Viitattu 22.12.2022. <https://www.ouka.fi/oulu/kirjastoreitti/oppimateriaalipalvelut>

Oulun kaupunki 2023a. Yläkoulun kirjastoreitti. Viitattu 1.6.2023
<https://www.ouka.fi/oulu/kirjastoreitti/ylakoulu>

Oulun kaupunki 2023b. Näin toimit kirjastoautossa. Viitattu 1.6.2023
<https://www.ouka.fi/oulu/kirjastoreitti/kirjastoautot>

Oulun kaupunki 2023c. Alakoulun kirjallisuusdiplomi. Viitattu 1.6.2023.
<https://www.ouka.fi/oulu/kirjastoreitti/alakoulun-kirjallisuusdiplomi>

Oulun koulukirjasto. Oulun koulukirjaston kehittämissuunnitelma v. 2018–2022. Viitattu 29.11.2021, https://www.ouka.fi/documents/1958741/2965688/Koulukirjaston_kehitt%C3%A4missuunnitelma_2018-2022_11.2020.pdf/022fa479-45ed-414c-ac59-0fa233253173

Oulun koulukirjasto 2008. Mitä kuuluu koulukirjastolle? Oulun koulukirjaston kehittämis- ja toimintasuunnitelma 2008–2013. Oulu: Opetustoimi.

Sinko, P. 2005. Koulukirjastot – Koulukirjaston pedagoginen perusta. Teoksessa Liisa Niinikangas (toim.) Koulukirjastohoidon opas. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu, 19-36

UNESCO. 1998. Unescon koulukirjastojulistus. Viitattu 22.12.2022, <https://okm.fi/documents/1410845/3898342/Unescon+Yleisten+kirjastojen+julistus+ja+Koulukirjastojulistus.+Helsinki+2001.pdf/c637e1c4-f0d5-4272-a760-bee6d9415094/Unescon+Yleisten+kirjastojen+julistus+ja+Koulukirjastojulistus.+Helsinki+2001.pdf?version=1.0&t=1484222306000>

Valtakorpi, H. 2021. Informaatikko, Oulun koulukirjasto. Keskustelut.

Wikipedia. 2022. Koulukirjasto. Viitattu, 22.12.2022, <https://fi.wikipedia.org/wiki/Koulukirjasto>

NITEIDEN MÄÄRÄ KOULUITTAIN

LIITE 1

	Pohjoinen	Itäinen	Keskinen	Eteläinen				
Koulu	O 17-18	O 19	N 17-18	N 19	N/O 17-18	N/O 19	N/O muutos	N muutos
Haukiputaan koulu	904	927	4993	9828	5,5	10,6	5,1	4835
Kello	603	632	3567	6728	5,9	10,6	4,7	3161
Länsituuli	584	604	2409	4335	4,1	7,2	3,1	1926
Pateniemi ya	169	188	1418	3534	8,4	18,8	10,4	2116
Pateniemi a-a	430	443	2986	5398	6,9	12,2	5,2	2412
Pöllönkangas	500	419	3287	6321	6,6	15,1	8,5	3034
Kuivasjärvi	163	163	1806	3805	11,1	23,3	12,3	1999
Rajakylä (alaluokat)	298	302	2099	4978	7,0	16,5	9,4	2879
Kuivasoja	104	99	1072	1795	10,3	18,1	7,8	723
Hintta	381	369	3085	4657	8,1	12,6	4,5	1572
Hönttämäki	238	215	2937	4058	12,3	18,9	6,5	1121
Kiiminkijoki	517	525	1129	1710	2,2	3,3	1,1	581
Talvikangas	728	743	1190	2551	1,6	3,4	1,8	1361
Myllyoja	267	287	2453	4319	9,2	15,0	5,9	1866
Sanginsuu	30	27	817	1315	27,2	48,7	21,5	498
Oulujoki	211	224	1424	2449	6,7	10,9	4,2	1025
Vesala	201	174	1144	1649	5,7	9,5	3,8	505
Yli-li	270	226	1367	3088	5,1	13,7	8,6	1721
Lintulampi	322	326	3523	6570	10,9	20,2	9,2	3047
Merikoski	279	289	2736	5871	9,8	20,3	10,5	3135
Merituuli	185	193	1333	2140	7,2	11,1	3,9	807
Myllytulli	495	512	3834	7701	7,7	15,0	7,3	3867
Nuottasaari	69	71	846	1517	12,3	21,4	9,1	671
Oulun kansainvälinen koulu	388	402	2252	15699	5,8	39,1	33,2	13447
Teuvo Pakkala	289	290	1950	3970	6,7	13,7	6,9	2020
Tuira	189	199	2357	2815	12,5	14,1	1,7	458
Kaakkuri	851	801	2277	5889	2,7	7,4	4,7	3612
Knuutilankangas	157	141	2238	3317	14,3	23,5	9,3	1079
Lämsänjärvi	78	88	1328	1866	17,0	21,2	4,2	538
Madekoski	156	142	1862	2772	11,9	19,5	7,6	910
Heikkilänkangas	64	57	871	1381	13,6	24,2	10,6	510
Maikkulan koulu	245	299	1784	3314	7,3	11,1	3,8	1530
Metsokangas	1237	1312	2008	6003	1,6	4,6	3,0	3995
Oulunlahti	309	230	2880	5068	9,3	22,0	12,7	2188
Pikkarala	41	39	863	1038	21,0	26,6	5,6	175
Pitkäkangas	826	796	2256	5528	2,7	6,9	4,2	3272
Koko Oulu	12778	12754	76381	154977	6,0	12,2	6,2	78596

LAINAUSMÄÄRÄT KOULUITTAIN

Liite 2

	Pohjoinen	Itäinen	Keskinen	Eteläinen				
Koulu	Oppilaita 19	Oppilaita 20-21	Lainaus 19	Lainaus 20-21	L/O 19	L/O 20-21	L muutos	L/O muutos
Haukiputaan koulu	927	925	733	1668	0,8	1,8	935	1,0
Takkurannan koulu	103	94	1234	379	12,0	4,0	-855	-7,9
Kello	632	605	2022	2319	3,2	3,8	297	0,6
Länsituuli	604	629	931	1132	1,5	1,8	201	0,3
Pateniemi ya	188	190	228	348	1,2	1,8	120	0,6
Pateniemi a-a	443	447	4178	3515	9,4	7,9	-663	-1,6
Pöllönkangas	419	500	1458	1965	3,5	3,9	507	0,5
Kuivasjärvi	163	157	560	515	3,4	3,3	-45	-0,2
Rajakylä (alaluokat)	302	302	633	1042	2,1	3,5	409	1,4
Kuivasoja	99	88	1171	527	11,8	6,0	-644	-5,8
Hintta	369	387	2562	3001	6,9	7,8	439	0,8
Hönttämäki	215	249	2529	2308	11,8	9,3	-221	-2,5
Kiiminkijoki	525	492	841	1055	1,6	2,1	214	0,5
Talvikangas	743	763	1762	1130	2,4	1,5	-632	-0,9
Myllyoja	287	307	1980	1789	6,9	5,8	-191	-1,1
Sanginsuu	27	26	5	5	0,2	0,2	0	0,0
Oulujoki	224	176	683	862	3,0	4,9	179	1,8
Vesala	174	169	1069	2216	6,1	13,1	1147	7,0
Yli-li	226	227	672	701	3,0	3,1	29	0,1
Lintulampi	326	371	1422	1769	4,4	4,8	347	0,4
Merikoski	289	519	186	241	0,6	0,5	55	-0,2
Merituuli	193	211	1143	1503	5,9	7,1	360	1,2
Myllytulli	512	606	987	645	1,9	1,1	-342	-0,9
Nuottasaari	71	70	541	372	7,6	5,3	-169	-2,3
Oulun kansainvälinen koulu	402	433	3569	5084	8,9	11,7	1515	2,9
Teuvo Pakkala	290	275	359	110	1,2	0,4	-249	-0,8
Tuira	199	243	1756	1809	8,8	7,4	53	-1,4
Kaakkuri	801	795	1197	1833	1,5	2,3	636	0,8
Knuutilankangas	141	161	1052	1085	7,5	6,7	33	-0,7
Lämsänjärvi	88	105	476	745	5,4	7,1	269	1,7
Madekoski	142	112	1190	1180	8,4	10,5	-10	2,2
Heikkilänkangas	57	62	847	1702	14,9	27,5	855	12,6
Maikkulan koulu	299	589	771	340	2,6	0,6	-431	-2,0
Metsokangas	1312	1381	3568	6278	2,7	4,5	2710	1,8
Oulunsalon Kirkonkylän koulu	358	336	974	1523	2,7	4,5	549	1,8
Oulunlahti	230	234	1243	1465	5,4	6,3	222	0,9
Pikkarala	39	31	1	1	0,0	0,0	0	0,0
Pitkäkangas	796	804	1192	1988	1,5	2,5	796	1,0
Koko oulu	13215	14071	47725	56150	3,6	4,0	8425	0,4

LUKUDIPLOMIN SUORITTANEET KOULUITTAIN

Liite 3

	Pohjoinen	Itäinen	Keskinen	Eteläinen				
Koulu	O 17-18	O 20-21	LD 17-18	LD 20-21	D % 17-18	D % 20-21	LD muutos	Muutos %
Haukiputaan koulu	904	925	41	99	4,5 %	10,7 %	58	6,2 %
Keiskan koulu	95	72	0	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %
Takkurannan koulu	108	94	0	58	0,0 %	61,7 %	58	61,7 %
Kello	603	605	22	15	3,6 %	2,5 %	-7	-1,2 %
Länsituuli	584	629	24	62	4,1 %	9,9 %	38	5,7 %
Pateniemi ya	169	190	0	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %
Pateniemi a-a	430	447	46	72	10,7 %	16,1 %	26	5,4 %
Pöllönkangas	500	500	61	65	12,2 %	13,0 %	4	0,8 %
Kuivasjärvi	163	157	0	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %
Rajakylä (alaluokat)	298	302	53	26	17,8 %	8,6 %	-27	-9,2 %
Rajakylä yläluokat	242	220	1	0	0,4 %	0,0 %	-1	-0,4 %
Kuivasoja	104	88	0	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %
Ritaharju	1272	1464	312	459	24,5 %	31,4 %	147	6,8 %
Kiviniemen koulu	261	225	28	75	10,7 %	33,3 %	47	22,6 %
Asema	275	256	80	78	29,1 %	30,5 %	-2	1,4 %
Martinniemi	315	318	92	99	29,2 %	31,1 %	7	1,9 %
Alakylä	183	189	35	114	19,1 %	60,3 %	79	41,2 %
Tirinkylä	96	96	0	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %
Huttukylä	117	85	21	42	17,9 %	49,4 %	21	31,5 %
Ylikylä	68	70	0	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %
Hintta	381	387	27	30	7,1 %	7,8 %	3	0,7 %
Hönttämäki	238	249	15	31	6,3 %	12,4 %	16	6,1 %
Jokiranta	621	671	0	13	0,0 %	1,9 %	13	1,9 %
Kiiminkijoki	517	492	157	151	30,4 %	30,7 %	-6	0,3 %
Talvikangas	728	763	34	44	4,7 %	5,8 %	10	1,1 %
Laanila	354	425	0	1	0,0 %	0,2 %	1	0,2 %
Myllyoja	267	307	53	53	19,9 %	17,3 %	0	-2,6 %
Sanginsuu	30	26	0	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %
Oulujoki	211	176	33	74	15,6 %	42,0 %	41	26,4 %
Vesala	201	169	15	0	7,5 %	0,0 %	-15	-7,5 %
Yli-li	270	227	31	4	11,5 %	1,8 %	-27	-9,7 %
Hiukkavaara	130	449	0	63	0,0 %	14,0 %	63	14,0 %
Laivakangas	427	713	13	176	3,0 %	24,7 %	163	21,6 %
Ylikiiminki	410	428	17	40	4,1 %	9,3 %	23	5,2 %

Lintulampi	322	371	51	49	15,8 %	13,2 %	-2	-2,6 %
Merikoski	279	519	0	4	0,0 %	0,8 %	4	0,8 %
Merituuli	185	211	0	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %
Myllytulli	495	606	18	22	3,6 %	3,6 %	4	0,0 %
Nuottasaari	69	70	0	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %
Oulun kansainvälinen koulu	388	433	80	86	20,6 %	19,9 %	6	-0,8 %
Teuvo Pakkala	289	275	46	47	15,9 %	17,1 %	1	1,2 %
Tuira	189	243	17	27	9,0 %	11,1 %	10	2,1 %
Kastelli	787	794	85	55	10,8 %	6,9 %	-30	-3,9 %
Paulaharju	338	325	11	33	3,3 %	10,2 %	22	6,9 %
Pohjankartano	460	491	0	27	0,0 %	5,5 %	27	5,5 %
Kaakkuri	851	795	56	28	6,6 %	3,5 %	-28	-3,1 %
Knuutilankangas	157	161	19	46	12,1 %	28,6 %	27	16,5 %
Lämsänjärvi	78	105	0	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %
Madekoski	156	112	65	67	41,7 %	59,8 %	2	18,2 %
Heikkilänkangas	64	62	0	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %
Maikkulan koulu	245	589	0	48	0,0 %	8,1 %	48	8,1 %
Metsokangas	1237	1381	190	230	15,4 %	16,7 %	40	1,3 %
Salonpää	142	130	0	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %
Oulunlahti	309	234	35	70	11,3 %	29,9 %	35	18,6 %
Pikkarala	41	31	0	3	0,0 %	9,7 %	3	9,7 %
Pitkäkangas	826	804	45	64	5,4 %	8,0 %	19	2,5 %
Kaukovainio	407	427	25	45	6,1 %	10,5 %	20	4,4 %
Niemenranta	379	363	55	83	14,5 %	22,9 %	28	8,4 %
Koko Oulu	20265	21946	2009	2978	9,9 %	13,6 %	969	3,7 %